

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2021 m. lapkričio 16 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Teisinė valstybė – Teismų nepriklausomumas – ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa – Nacionalinės teisės nuostatos, kuriose numatyta galimybė teisingumo ministrui deleguoti teisėjus į aukštesnės instancijos teismus ir atšaukti šį delegavimą – Teismo baudžiamųjų bylų kolegijos, į kurias įeina teisingumo ministro deleguoti teisėjai – Direktyva (ES) 2016/343 – Nekaltumo prezumpcija“

Sujungtose bylose C-748/19–C-754/19

dėl *Sąd Okręgowy w Warszawie* (Varšuvos apygardos teismas, Lenkija) 2019 m. rugsėjo 2 d. (C-749/19), 2019 m. rugsėjo 16 d. (C-748/19), 2019 m. rugsėjo 23 d. (C-750/19 ir C-754/19), 2019 m. spalio 10 d. (C-751/19) ir 2019 m. spalio 15 d. (C-752/19 ir C-753/19) nutartimis, kurias Teisingumo Teismas gavo 2019 m. spalio 15 d., pagal SESV 267 straipsnį pateiktų septynių prašymų priimti prejudicinį sprendimą baudžiamosiose bylose

WB (C-748/19),

XA,

YZ (C-749/19),

DT (C-750/19),

ZY (C-751/19),

AX (C-752/19),

BV (C-753/19),

CU (C-754/19),

dalyvaujant:

Prokuratura Krajowa,

anksčiau –

Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim (C-748/19),

* Proceso kalba: lenkų.

Prokuratura Rejonowa Warszawa-Żoliborz w Warszawie (C-749/19),

Prokuratura Rejonowa Warszawa-Wola w Warszawie (C-750/19, C-753/19 ir C-754/19),

Prokuratura Rejonowa w Pruszkowie (C-751/19),

Prokuratura Rejonowa Warszawa-Ursynów w Warszawie (C-752/19) ir

Pictura sp. z o.o. (C-754/19),

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurių sudaro pirmininkas K. Lenaerts, kolegijų pirmininkai K. Jürimäe, C. Lycourgos, E. Regan, S. Rodin ir I. Jarukaitis (pranešėjas), teisėjai J.-C. Bonichot, P. G. Xuereb, N. Piçarra, L. S. Rossi ir A. Kumin,

generalinis advokatas M. Bobek,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim*, atstovaujamos Liublino apygardos prokuroro J. Ziarkiewicz,
- *Prokuratura Rejonowa Warszawa-Żoliborz w Warszawie, Prokuratura Rejonowa Warszawa-Wola w Warszawie, Prokuratura Rejonowa w Pruszkowie ir Prokuratura Rejonowa Warszawa-Ursynów w Warszawie*, atstovaujamų Varšuvos apygardos prokurorų A. Szeliga ir F. Wolski,
- Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna,
- Europos Komisijos, atstovaujamos K. Herrmann, P. J. O. Van Nuffel, R. Troosters ir H. Krämer,

susipažinęs su 2021 m. gegužės 20 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymai priimti prejudicinį sprendimą pateikti dėl ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos, siejamos su ESS 2 straipsniu, ir 2016 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2016/343 dėl tam tikrų nekaltumo prezumpcijos ir teisės dalyvauti nagrinėjant baudžiamąją bylą teisme aspektų užtikrinimo (OL L 65, 2016, p. 1) 6 straipsnio 1 ir 2 dalių, siejamų su šios direktyvos 22 konstatuojamąja dalimi, išaiškinimo.
- 2 Šie prašymai pateikti nagrinėjant baudžiamąsias bylas, iškeltas WB (C-748/19), XA ir YZ (C-749/19), DT (C-750/19), ZY (C-751/19), AX (C-752/19), BV (C-753/19) ir CU (C-754/19).

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Direktyvos 2016/343 22 konstatuojamojoje dalyje nurodyta:

„įrodinėjimo našta nustatant įtariamųjų ir kaltinamųjų kaltę tenka baudžiamojo persekiojimo institucijai, o bet kokia abejonė turėtų būti vertinama įtariamąjo ar kaltinamojo naudai. Nekaltumo prezumpcija būtų pažeista, jei baudžiamojo persekiojimo institucijos įrodinėjimo našta būtų perkelta gynybai, nedarant poveikio teismo turimiems *ex officio* faktų nustatymo įgaliojimams, teisminės valdžios nepriklausomumui, kai atliekamas įtariamąjo arba kaltinamojo kaltės vertinimas, ir fakto ar teisės prezumpcijų, susijusių su įtariamąjo arba kaltinamojo baudžiamąja atsakomybe, naudojimui. Atsižvelgiant į sprendžiamo klausimo svarbą ir išsaugant teisę į gynybą, tokioms prezumpcijoms turėtų būti taikomi pagrįsti apribojimai, o naudojamos priemonės turėtų būti pagrįstai proporcingos siekiamam teisėtam tikslui. Tokias prezumpcijas turėtų būti galima paneigti ir bet kuriuo atveju turėtų būti galima naudoti tik kai užtikrinamos teisės į gynybą.“

- 4 Šios direktyvos 6 straipsnyje „Įrodinėjimo našta“ nustatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad įrodinėjimo našta nustatant įtariamųjų ir kaltinamųjų kaltę tektų baudžiamojo persekiojimo institucijai. Ši nuostata nedaro poveikio teisėjui ar kompetentingam teismui tenkančiai pareigai rinkti tiek apkaltinamuosius, tiek ir išteisinamuosius įrodymus, taip pat teisei į gynybą, kai pateikiami įrodymai pagal taikomą nacionalinę teisę.

2. Valstybės narės užtikrina, kad, esant abejonių dėl kaltės, padėtis būtų vertinama įtariamąjo arba kaltinamojo naudai, taip pat ir tuomet, kai teismas vertina, ar atitinkamas asmuo turėtų būti išteisintas.“

Lenkijos teisė

Prokuratūros įstatymas

- 5 Remiantis nagrinėjant pagrindines bylas galiojančios redakcijos 2016 m. sausio 28 d. *Ustawa Prawo o prokuraturze* (Prokuratūros įstatymas, *Dz. U.*, 2016, 177 pozicija) 1 straipsnio 2 dalimi, generalinio prokuroro pareigos yra aukščiausios pareigos prokuratūroje, jas eina teisingumo ministras.
- 6 Pagal šio įstatymo 13 straipsnio 2 dalį generaliniam prokurorui pavaldūs bendrosios kompetencijos prokurorai ir *Instytut Pamięci Narodowej* (Tautos atminties institutas, Lenkija) prokurorai.

Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymas

- 7 Remiantis nagrinėjant pagrindines bylas galiojančios redakcijos 2001 m. liepos 27 d. *Ustawa Prawo o ustroju sądów powszechnych* (Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymas, Dz. U., 2019, 52 pozicija; toliau – Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymas) 47a straipsnio 1 dalimi, bylos teisėjams ir teisėjams stažuotojams skirstomos atsitiktine tvarka.
- 8 Pagal šio įstatymo 47b straipsnio 1 dalį teismo sudėtį leidžiama pakeisti tik tuo atveju, jeigu esamos sudėties teismas negali nagrinėti bylos arba yra ilgalaikių kliūčių, trukdančių esamos sudėties teismui nagrinėti bylą. Tokiu atveju perskiriant bylą taikomas 47a straipsnis. Minėto įstatymo 47b straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad sprendimą pakeisti teismo sudėtį priima teismo pirmininkas arba jo įgaliotas teisėjas.
- 9 Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 77 straipsnyje numatyta:
- „1. Teisingumo ministras, jei teisėjas sutinka, gali deleguoti jį vykdyti teismines arba administracines funkcijas:
- 1) į kitą tos pačios arba žemesnės instancijos teismą arba konkrečiai pateisinamais atvejais – į aukštesnės instancijos teismą, atsižvelgdamas į racionalų bendrosios kompetencijos teismų personalo panaudojimą ir poreikį, atsirandantį dėl skirtingų teismų darbo krūvio,
- terminuotai (bet ne ilgesniam kaip 2 metų laikotarpiui) arba neterminuotai.
- <...>
4. Jei pagal šio straipsnio 1 dalies 2–2b punktus ir 2a dalį teisėjas deleguojamas neterminuotai, šio teisėjo delegavimas gali būti atšauktas arba atitinkamas asmuo gali atsisakyti vykdyti deleguotas funkcijas su sąlyga, kad laikomasi trijų mėnesių išpėjimo termino. Kitais atvejais, kai deleguojamas teisėjas, dėl tokio atšaukimo ar atsisakymo išankstinio išpėjimo nereikalaujama.“
- 10 Remiantis šio įstatymo 112 straipsnio 3 dalimi, teisingumo ministras ketverių metų kadencijai, kuri gali būti pratęsta, skiria *Rzecznik Dyscyplinarny Sędziów Sądów Powszechnych* (įgaliotinis bendrosios kompetencijos teismų teisėjų drausmės klausimais, Lenkija; toliau – įgaliotinis drausmės klausimais) ir du jo pavaduotojus. Lenkijos teisėje nenumatyta tokio skyrimo kriterijų.

Baudžiamojo proceso kodeksas

- 11 *Kodeks postępowania karnego* (Baudžiamojo proceso kodeksas) 29 straipsnio 1 dalyje nustatyta:
- „Apeliacinės ir kasacinės instancijos teisme bylą nagrinėja trijų teisėjų kolegija, jeigu įstatyme nenustatyta kitaip.“
- 12 Pagal to paties kodekso 519 straipsnį galutinį apeliacinės instancijos teismo sprendimą, kuriuo užbaigiamas procesas, galima apskūsti kasacine tvarka.

13 Šio kodekso 439 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Neatsižvelgdamas į skundo ir nurodytų pagrindų ribas, taip pat pažeidimo poveikį sprendimo turiniui, apeliacinės instancijos teismas posėdyje nusprendžia panaikinti skundžiamą sprendimą, jeigu:

- 1) priimant sprendimą dalyvavo asmuo, kuris neturi teisės ar įgaliojimų priimti sprendimo arba kuris buvo nušalintas pagal 40 straipsnį;
- 2) teismo sudėtis buvo netinkama arba per visą bylos nagrinėjimo laikotarpį teismo sudėtyje nebuvo vieno iš teisėjų;

<...>“

14 Remiantis Baudžiamojo proceso kodekso 523 straipsnio 1 dalimi, kasacinis skundas gali būti pateiktas tik dėl šio kodekso 439 straipsnyje nurodytų pažeidimų arba kito akivaizdaus teisės pažeidimo, jeigu jis galėjo turėti reikšmingą įtaką sprendimo turiniui.

Pagrindinės bylos ir prejudiciniai klausimai

15 Šiuos prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikė *Sąd Okręgowy w Warszawie* (Varšuvos apygardos teismas, Lenkija) septyniose baudžiamosiose bylose, paskirtose šio teismo 10-ajam baudžiamųjų bylų apeliaciniam skyriui.

16 Pirma, prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonių dėl šias bylas turinčių nagrinėti teisėjų kolegijų sudėties atitikties ESS 19 straipsnio 1 dalies antrai pastraipai, atsižvelgiant į tai, kad nagrinėjant šias bylas dalyvauja teisingumo ministro sprendimu, priimtu pagal Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 77 straipsnio 1 dalį, deleguotas teisėjas; šis teisėjas tam tikrose minėtose bylose gali būti deleguotas net iš apylinkės teismo, t. y. žemesnės instancijos teismo.

17 Prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas paaiškina, kad pagal teisėjų delegavimo taisyklės teisingumo ministrui (jis taip pat yra generalinis prokuroras, kuriam pavaldūs, be kita ko, bendrosios kompetencijos prokurorai) suteikiamos priemonės daryti reikšmingą įtaką baudžiamųjų bylų teismo sudėčiai. Iš tiesų teisingumo ministras deleguoja teisėją į aukštesnės instancijos teismą pagal kriterijus, kurių oficialiai negalima sužinoti, o teisminė kontrolė sprendimui dėl delegavimo negali būti taikoma; teisingumo ministras gali bet kada atšaukti šį delegavimą, tokiu atšaukimui netaikomi iš anksto teisės aktuose nustatyti kriterijai ir jis neturi būti motyvuotas. Be to, prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžia, kad neaišku, ar galima tokiu atšaukimui taikyti teisminę kontrolę. Šios priemonės leidžia teisingumo ministrui daryti dvejopą įtaką teisėjams, deleguotiems į teisėjų kolegijas, kaip antai tokias, kurios turi priimti sprendimą pagrindinėse bylose. Viena vertus, deleguodamas teisėją į aukštesnės instancijos teismą jis gali šiam teisėjui „atsilyginti“ už veiksmus, kuriuos šis atliko eidamas ankstesnes pareigas, net išreikšti tam tikrus lūkesčius dėl to, kaip šis teisėjas ateityje turėtų priimti sprendimus; tad šis delegavimas pakeičia pareigų paaukštinimą. Kita vertus, atšaukdamas delegavimą jis gali „nubausti“ deleguotąjį teisėją už tai, kad priėmė su juo nesuderintą teismo sprendimą; prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas šiuo aspektu visų pirma pabrėžia, kad šiuo metu yra didelė rizika, jog tokia nuobauda bus pritaikyta, jeigu atitinkamas teisėjas nusprendė pateikti Teisingumo Teismui prašymą priimti prejudicinį

sprendimą arba netaikyti Sąjungos teisei prieštaraujančios Lenkijos teisės. Taigi tokia sistema skatina deleguotuosius teisėjus priimti sprendimus pagal teisingumo ministro valią, net jei ši valia nėra aiškiai išreikšta, o tai galiausiai pažeidžia kaltinamojo teisę į teisingą bylos nagrinėjimą, kuri yra viena iš veiksmingos teisminės gynybos principo išraiškų.

- 18 Antra, prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonių, ar *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas, Lenkija) baudžiamųjų bylų kolegijų sudėtis atitiktų ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, jeigu šiam teismui kasacine tvarka būtų apskūsti nuosprendžiai, kurie turi būti priimti pagrindinėse bylose.
- 19 Trečia, prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonių, ar, atsižvelgiant į šias aplinkybes, pagrindinėse bylose nagrinėjamomis nacionalinės teisės nuostatomis pažeidžiama iš Direktyvos 2016/343 kylanti nekaltumo prezumpcija.
- 20 Šiomis aplinkybėmis *Sąd Okręgowy w Warszawie* (Varšuvos apygardos teismas) nutarė sustabdyti bylų nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui kiekvienoje iš bylų C-748/19–C-754/19 tokius (beveik vienodai suformuluotus) prejudicinius klausimus:

„1. Ar [ESS] 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, siejama su 2 straipsniu ir jame išreikšta teisinės valstybės vertybe, ir [Direktyvos 2016/343] 6 straipsnio 1 ir 2 dalys, siejamos su šios direktyvos 22 konstatuojamąja dalimi, turi būti aiškinamos taip, kad veiksmingos teisminės gynybos reikalavimai, įskaitant teismų nepriklausomumą, taip pat reikalavimai, kylantys iš nekaltumo prezumpcijos, yra pažeidžiami tuo atveju, kai toks teismo procesas, kaip baudžiamojoje byloje, iškeltoje kaltinamajam nusikalstama veika, numatyta [Baudžiamojo kodekso ar Baudžiamojo mokesčių kodekso nuostatose], [arba] nuteistajam pagal prašymą priimti bendrą nuosprendį, yra organizuotas taip, kad:

– į teismo sudėtį yra įtrauktas [teisėjas], deleguotas pagal vienasmenį teisingumo ministro sprendimą iš teismo, kuris yra hierarchiškai viena pakopa žemiau, be to, nėra žinomi kriterijai, kuriais vadovavosi teisingumo ministras deleguodamas šį teisėją, o pagal nacionalinę teisę nenumatyta tokio sprendimo teisminė kontrolė ir leidžiama teisingumo ministrui bet kuriuo metu atšaukti [tą] teisėją[?]

2. Ar pirmajame klausime nurodyti reikalavimai pažeidžiami tuo atveju, jei teismo procese, apibūdintame pirmajame klausime, priėmus sprendimą šalys turi išimtinę teisių gynimo priemonę – gali pateikti skundą tokiam teismui kaip *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas), kurio sprendimai pagal nacionalinę teisę negali būti skundžiami, o šio teismo organizacinio vieneto (kolegijos), kompetentingo nagrinėti skundą, pirmininkas pagal nacionalinę teisę privalo skirti bylas šios kolegijos teisėjams pagal pavardes abėcėlės tvarka, ir aiškiai draudžiama kurį nors teisėją praleisti, be to, skiriant bylas dalyvauja ir asmuo, paskirtas pagal teikimą kolegialaus organo, kaip antai *Krajowa Rada Sądownictwa* [(Nacionalinė teismų taryba, Lenkija; toliau – NTT)], kurios sudėtis formuojama taip, kad jos nariai yra teisėjai, kurie:

– renkami parlamento rūmų bendrai balsuojant už kandidatų sąrašą, kurį iš anksto sudaro parlamentinė komisija iš kandidatų, kuriuos pristatė parlamentinės frakcijos arba šių rūmų padalinys, remdamiesi teisėjų ar piliečių grupių pasiūlymais, taigi per rinkimų procedūrą kandidatus tris kartus remia politikai,

– sudaro šio organo narių daugumą, kurios pakanka priimti sprendimui teikti siūlymus dėl teisėjų skyrimo, taip pat kitiems privalomiems vykdyti sprendimams, reikalaujantiems pagal nacionalinę teisę?

3. Kokių pasekmių pagal Europos Sąjungos teisę, įskaitant pirmajame klausime nurodytas nuostatas ir reikalavimus, turi sprendimas, priimtas teismo procese, organizuotame taip, kaip apibūdinta pirmajame klausime, ir sprendimas, priimtas *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) nagrinėjamoje byloje, kai jį priimant dalyvauja antrajame klausime nurodytas asmuo?
4. Ar pagal Europos Sąjungos teisę, įskaitant pirmajame klausime nurodytas nuostatas, sprendimų, nurodytų trečiajame klausime, pasekmės priklauso nuo to, ar konkretus teismas priėmė sprendimą kaltinamojo naudai ar nenaudai?“

Procesas Teisingumo Teisme

- 21 2019 m. spalio 25 d. Teisingumo Teismo pirmininko sprendimu bylos C-748/19–C-754/19 buvo sujungtos, kad būtų bendrai vykdoma rašytinė ir žodinė proceso dalys ir priimtas sprendimas.
- 22 2020 m. liepos 30 d. Teisingumo Teismas išsiuntė prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui prašymą pateikti informacijos dėl pagrindinių bylų faktinių ir teisinių aplinkybių. 2020 m. rugsėjo 3 d. prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas atsakė į šį prašymą.

Dėl prašymų taikyti pagreitiną procedūrą

- 23 Nutartyse dėl prašymų priimti prejudicinį sprendimą prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo prašė, kad šiose bylose būtų taikoma pagreitinata procedūra pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 105 straipsnį. Grįsdamas savo prašymus jis iš esmės nurodė tas pačias priežastis, dėl kurių nutarė pateikti Teisingumo Teismui prašymus priimti prejudicinį sprendimą.
- 24 Procedūros reglamento 105 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo prašymu arba išimties tvarka savo iniciatyva Teisingumo Teismo pirmininkas, išklausęs teisėją pranešėją ir generalinį advokatą, gali nuspręsti nagrinėti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pagal pagreitiną procedūrą, jeigu dėl bylos pobūdžio reikia, kad ji būtų greitai išnagrinėta.
- 25 Šiuo klausimu reikia priminti, kad tokia pagreitinata procedūra yra procesinė priemonė, skirta reaguoti į ypatingos skubos situaciją (2021 m. kovo 2 d. Sprendimo *A.B. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo teisėjų skyrimas – Skundas)*, C-824/18, EU:C:2021:153, 48 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 26 Nagrinėjamo atveju Teisingumo Teismo pirmininkas, išklausęs teisėją pranešėją ir generalinį advokatą, 2019 m. gruodžio 2 d. nusprendė netenkinti prašymų taikyti pagreitiną procedūrą. Pirma, prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nenurodė konkrečių motyvų, dėl kurių būtų reikėję kuo greičiau išnagrinėti prašymus priimti prejudicinį sprendimą. Antra, tai, kad pagrindinės bylos susijusios su baudžiamąja teise, savaime nepateisina jų nagrinėjimo pagreitinata tvarka.

Dėl prašymo atnaujinti žodinę proceso dalį

- 27 2021 m. birželio 30 d. Teisingumo Teismo kanceliarija gavo Lenkijos vyriausybės prašymą atnaujinti žodinę proceso dalį.
- 28 Grįsdama savo prašymą Lenkijos vyriausybė iš esmės nurodo, kad nesutinka su generalinio advokato išvada: jis iš prejudicinių klausimų formuluotės ir nacionalinės teisės nuostatų padarė klaidingą išvadą, kad teisėjo delegavimas į aukštesnės instancijos teismą šiam teisėjui suteikia papildomos naudos, t. y. lemia pareigų paaukštinimą ir didesnę darbo užmokestį. Be to, generalinis advokatas nenurodė teisinių ir faktinių aplinkybių, leidusių jam nustatyti ryšį tarp teisėjo delegavimo į kitą teismą ir geresnių karjeros perspektyvų bei didesnio darbo užmokesčio. Bet kuriuo atveju prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas šių aplinkybių nenurodė, dėl jų pastabų nepateikė ir šalys, todėl pažeidžiamas procesinio lygiateisiškumo principas.
- 29 Be to, Lenkijos vyriausybė teigia, kad yra prieštaravimas tarp, viena vertus, generalinio advokato išvados 178 punkto, kuriame nurodyta, kad pagal Sąjungos teisę nedraudžiama valstybės narėms nustatyti tokią sistemą, pagal kurią teisėjai tarnybos interesais galėtų būti laikinai deleguojami iš vieno teismo į kitą tos pačios ar aukštesnės instancijos teismą, ir, kita vertus, aplinkybės, kad toje pačioje išvadoje generalinis advokatas ėmėsi vertinti Lenkijos teisės nuostatas pagal Sąjungos teisės reikalavimus, susijusius su teisine valstybe, taip pažeisdamas ESS 4 straipsnio 2 dalyje įtvirtintą pagarbos valstybių narių nacionaliniam savitumui principą.
- 30 Šiuo klausimu primintina, kad, pirma, Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statute ir Procedūros reglamente šio statuto 23 straipsnyje nurodytiems suinteresuotiesiems asmenims nenumatyta galimybė pateikti pastabų dėl generalinio advokato išvados (2021 m. spalio 6 d. Sprendimo *W.Ż. (Aukščiausiojo Teismo išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – Skyrimas)*, C-487/19, EU:C:2021:798, 62 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 31 Antra, pagal SESV 252 straipsnio antrą pastraipą generalinis advokatas viešame posėdyje visiškai nešališkai ir nepriklausomai teikia motyvuotą išvadą dėl bylų, kuriose pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statutą jis privalo dalyvauti. Teisingumo Teismo nesaisto nei generalinio advokato išvada, nei ją grindžiantys motyvai. Taigi suinteresuotojo asmens nesutikimas su generalinio advokato išvada, nepaisant to, kokie klausimai joje nagrinėjami, savaime negali būti motyvas, pateisinantis žodinės proceso dalies atnaujinimą (2021 m. spalio 6 d. Sprendimo *W.Ż. (Aukščiausiojo Teismo išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – Skyrimas)*, C-487/19, EU:C:2021:798, 63 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 32 Žinoma, pagal Procedūros reglamento 83 straipsnį Teisingumo Teismas, išklauses generalinį advokatą, gali bet kada nutarti atnaujinti žodinę proceso dalį – pirmiausia, jeigu mano, kad jam nepateikta pakankamai informacijos, arba jeigu baigus žodinę proceso dalį šalis pateikė naują faktą, kuris gali būti lemiamas Teisingumo Teismui priimant sprendimą, arba jeigu nagrinėjant bylą reikia remtis argumentu, dėl kurio suinteresuotieji asmenys nepateikė nuomonės.
- 33 Vis dėlto nagrinėjamu atveju Teisingumo Teismas pažymi, kad turi visą būtiną informaciją sprendimui priimti ir kad šios bylos neturi būti nagrinėjamos remiantis argumentu, dėl kurio suinteresuotieji asmenys nepateikė nuomonės. Be to, prašyme atnaujinti žodinę proceso dalį nenurodyta jokie naujo fakto, galinčio daryti lemiamą įtaką Teisingumo Teismo sprendimui, kurį jis turi priimti tose bylose. Tokiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas, išklauses generalinį advokatą, mano, kad nereikia atnaujinti žodinės proceso dalies.

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl Teisingumo Teismo jurisdikcijos

- 34 Lenkijos vyriausybė, *Prokuratura Regionalna w Lublinie* (Liublino apygardos prokuratūra, Lenkija) ir *Prokuratura Regionalna w Warszawie* (Varšuvos apygardos prokuratūra, Lenkija), pateikusias pastabas Teisingumo Teismui apylinkės prokuratūrų, pradėjusių pagrindinėse bylose nagrinėjamą baudžiamąjį persekiojimą, vardu, teigia, kad prejudiciniuose klausimuose nurodytos teisinės ir faktinės aplinkybės nepatenka į Sąjungos teisės taikymo sritį. Nacionalinės teisės nuostatų, susijusių su teisingumo sistemos organizavimu, visų pirma teisėjų skyrimo procedūra, teisėjų tarybų sudarymu ar teisėjų delegavimu į kitą teismą nei tas, kuriame jie paprastai vykdo pareigas, rengimas ir nacionalinių teismų sprendimų teisiniai padariniai priklauso išimtinai kiekvienos valstybės narės kompetencijai.
- 35 Liublino ir Varšuvos apygardų prokuratūros visų pirma pabrėžia, kad Teisingumo Teismas neturi įgaliojimų nei nustatyti sąlygų, kuriomis leidžiama deleguoti teisėjus, nei vertinti asmens skyrimo eiti teisėjo pareigas veiksmingumo, nei spręsti dėl teisėjo statuso ar priimto nacionalinio teismo sprendimo. Vadinas, Teisingumo Teismas neturi jurisdikcijos atsakyti į pagrindinėse bylose pateiktus prejudicinius klausimus.
- 36 Šiuo klausimu reikia priminti, kad nors valstybių narių teisingumo sistemos organizavimas priklauso šių valstybių narių kompetencijai, vis dėlto įgyvendindamos šią kompetenciją valstybės narės turi laikytis iš Sąjungos teisės joms kylančių įpareigojimų, ir tai pasakytina, be kita ko, apie nacionalinės teisės nuostatas, susijusias su sprendimų dėl teisėjų skyrimo priėmimu, ir prireikus – nuostatas, susijusias su teismine kontrole, taikytina vykdant tokias skyrimo procedūras (2021 m. spalio 6 d. Sprendimo *W.Ž. (Aukščiausiojo Teismo išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – Skyrimas)*, C-487/19, EU:C:2021:798, 75 punktą ir jame nurodyta jurisprudenciją). Tas pats pasakytina apie nacionalinės teisės nuostatas, susijusias su sprendimų dėl teisėjų delegavimo į kitą teismą vykdyti teisminių funkcijų priėmimu.
- 37 Be to, tokie Lenkijos vyriausybės, Liublino apygardos prokuratūros ir Varšuvos apygardos prokuratūros prieštaravimai iš esmės susiję su pačia Sąjungos teisės nuostatų, nurodytų pateiktuose klausimuose, taikymo sritimi, taigi ir šių nuostatų aiškinimu. Toks aiškinimas akivaizdžiai priklauso Teisingumo Teismo jurisdikcijai pagal SESV 267 straipsnį (pagal analogiją žr. 2021 m. spalio 6 d. Sprendimo *W.Ž. (Aukščiausiojo Teismo išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – Skyrimas)*, C-487/19, EU:C:2021:798, 76 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 38 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad Teisingumo Teismas turi jurisdikciją priimti sprendimą dėl šių prašymų priimti prejudicinį sprendimą.

Dėl pirmojo klausimo

- 39 Pirmuoju klausimu prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, siejama su ESS 2 straipsniu, ir Direktyvos 2016/343 6 straipsnio 1 ir 2 dalys turi būti aiškinamos taip, kad pagal jas draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias valstybės narės teisingumo ministras, remdamasis viešai nepaskelbtais kriterijais, gali, pirma, terminuotai arba neterminuotai deleguoti teisėją į aukštesnės instancijos baudžiamųjų bylų teismą ir, antra, bet kada nemotyvuotu sprendimu atšaukti šį delegavimą, neatsižvelgiant į tai, ar tas delegavimas yra terminuotas, ar ne.

Dėl priimtinumų

- 40 Lenkijos vyriausybė, Liublino apygardos prokuratūra ir Varšuvos apygardos prokuratūra mano, kad šis klausimas nepriimtinas.
- 41 Pirma, Liublino apygardos prokuratūra ir Varšuvos apygardos prokuratūra pažymi, kad nutartis dėl kreipimosi į Teisingumo Teismą su šiais prašymais priimti prejudicinį sprendimą priėmė teisėjų kolegijos pirmininkė, nedalyvaujant kitiems dviem šios kolegijos nariams. Pagal Baudžiamojo proceso kodekso 29 straipsnio 1 dalį apeliacinės instancijos teisme bylą nagrinėja trijų teisėjų kolegija, nebent įstatyme nustatyta kitaip, o pagrindinėse bylose nėra jokių duomenų, pagrindžiančių kitos sudėties kolegijos sudarymą. Taigi teisėjų kolegijos pirmininkė neturėjo jokios kompetencijos viena priimti sprendimo dėl kokio nors klausimo (nei dėl esmės, nei procedūrinio), todėl negalima pripažinti, kad į Teisingumo Teismą kreipėsi valstybės narės „teismas“, kaip tai suprantama pagal SESV 267 straipsnį.
- 42 Šiuo klausimu visų pirma primintina, kad, remiantis Teisingumo Teismo suformuota jurisprudencija, tam, kad įvertintų, ar prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusi institucija yra „teismas“, kaip tai suprantama pagal SESV 267 straipsnį (o tai yra tik su Sąjungos teise susijęs klausimas), taigi ir tam, kad įvertintų, ar prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra priimtinas, Teisingumo Teismas atsižvelgia į aplinkybių visumą, t. y. į tai, ar ši institucija yra įsteigta pagal įstatymus, ar ji nuolatinė, ar jos jurisdikcija yra privaloma, ar procesas joje yra grindžiamas rungimosi principu, ar ji taiko teisės aktus ir ar ji yra nepriklausoma (2020 m. liepos 9 d. Sprendimo *Land Hessen*, C-272/19, EU:C:2020:535, 43 punktas).
- 43 Nagrinėjamu atveju šiuos prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikė *Sąd Okręgowy w Warszawie* (Varšuvos apygardos teismas) 10-asis baudžiamųjų bylų apeliacinis skyrius, kuriuos pasirašė septynias pagrindines bylas nagrinėjančių teisėjų kolegijų pirmininkė. Be to, neginčijama, kad *Sąd Okręgowy w Warszawie* (Varšuvos apygardos teismas) atitinka šio sprendimo 42 punkte primintus reikalavimus.
- 44 Iš suformuotos jurisprudencijos matyti, kad per SESV 267 straipsnyje numatytą prejudicinio sprendimo priėmimo procedūrą, atsižvelgiant į Teisingumo Teismo ir nacionalinio teismo funkcijų pasidalijimą, Teisingumo Teismui nepriklauso tikrinti, ar sprendimas dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą buvo priimtas pagal nacionalines teismo veiklos organizavimo ir proceso taisykles. Taigi Teisingumo Teismas privalo laikytis valstybės narės teismo priimto sprendimo pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą, jeigu jis nepanaikintas pasinaudojant teisių gynimo priemonėmis, kurios gali būti numatytos nacionalinėje teisėje (1982 m. sausio 14 d. Sprendimo *Reina*, 65/81, EU:C:1982:6, 7 punktas).
- 45 Taigi nė vienas iš Liublino apygardos prokuratūros ir Varšuvos apygardos prokuratūros pateiktų argumentų, išdėstytų šio sprendimo 41 punkte, negali paneigti to, kad pirmąjį klausimą pateikė „teismas“, kaip tai suprantama pagal SESV 267 straipsnį.
- 46 Antra, Lenkijos vyriausybė pabrėžia, kad pagrindinės bylos susijusios su baudžiamosios teisės ir baudžiamojo proceso sritimis, t. y. sritimis, kurios nėra suderintos Sąjungos teisėje. Ryšys su Sąjungos teise, kurį prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia nustatyti remdamasis tuo, kad jis turi nagrinėti baudžiamąsias bylas, kad kiekvienam kaltinamajam turi būti užtikrinta jo teisė į gynybą ir kad ši teisė taip pat ginama pagal Direktyvą 2016/343, nėra pakankamai realus, kad būtų galima teigti, jog atsakymas į šį klausimą būtinas sprendimams jo nagrinėjamose bylose priimti.

- 47 Šiuo aspektu reikia pažymėti, kad pirmuoju klausimu prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, dar prieš išnagrinėdamas pagrindines bylas iš esmės, siekia išsiaiškinti, ar nacionalinės teisės nuostatos, kuriomis remiantis šias bylas turinčių nagrinėti teisėjų kolegijų sudėtyje yra deleguotasis teisėjas, suderinamos su teisėjų nepriklausomumo principu.
- 48 Teisingumo Teismas jau yra pabrėžęs, kad atsakymas į prejudicinius klausimus gali būti reikalingas tam, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiems teismams būtų pateiktas toks Sąjungos teisės išaiškinimas, kuris leistų jiems išspręsti nacionalinės teisės procesinius klausimus prieš išnagrinėjant jiems pateiktas bylas iš esmės (šiuo klausimu žr. 2021 m. spalio 6 d. Sprendimo *W.Ż. (Aukščiausiojo Teismo išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – Skyrimas)*, C-487/19, EU:C:2021:798, 94 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 49 Nagrinėjamu atveju pirmasis prejudicinis klausimas susijęs su Sąjungos teisės nuostatų aiškinimu ir jų poveikiu pagrindines bylas nagrinėjančių teisėjų kolegijų sudarymo teisėtumui, visų pirma atsižvelgiant į šios teisės viršenybę. Taigi Teisingumo Teismo atsakymas yra būtinas tam, kad prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas galėtų išspręsti *in limine litis* kylančią klausimą prieš teisėjų kolegijoms išnagrinėjant pagrindines bylas iš esmės.
- 50 Tokiomis aplinkybėmis Lenkijos vyriausybės prieštaravimas turi būti atmestas.
- 51 Trečia, Lenkijos vyriausybė teigia, kad prejudicinis klausimas yra hipotetinis, nes Teisingumo Teismo atsakymas į šį klausimą negali turėti jokios įtakos tolesniam pagrindinių baudžiamųjų bylų nagrinėjimui. Net jei Teisingumo Teismui tektų nuspręsti, kad nagrinėjamos teisėjų delegavimo nuostatos prieštarauja Sąjungos teisei, pagal proceso teisę teisėjų kolegijos pirmininkė negalėtų taikyti tokio aiškinimo, nes ji neturi įgaliojimų atimti iš kito tos kolegijos nario teisės priimti sprendimą, be kita ko, remdamasi Sąjungos teise.
- 52 Šiuo klausimu reikia pabrėžti, kad pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją, šiam teismui ir nacionaliniams teismams bendradarbiaujant, kaip numatyta SESV 267 straipsnyje, tik bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas, atsakingas už sprendimo priėmimą, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes turi įvertinti tai, ar jo sprendimui priimti būtinas prejudicinis sprendimas, ir Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų svarbą. Todėl iš principo Teisingumo Teismas turi priimti sprendimą tuo atveju, jei pateikiami klausimai susiję su Sąjungos teisės aiškinimu (2020 m. lapkričio 24 d. Sprendimo *Openbaar Ministerie (Dokumentų klastojimas)*, C-510/19, EU:C:2020:953, 25 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 53 Be to, šio sprendimo 36 punkte priminta, kad įgyvendindamos savo kompetenciją teisingumo sistemos organizavimo srityje valstybės narės privalo laikytis iš Sąjungos teisės joms kylančių įpareigojimų, be kita ko, tuo atveju, kai rengia nacionalinės teisės nuostatas, susijusias su teisėjų delegavimu į kitą teismą vykdyti teisminių funkcijų arba su teisėjų kolegijos sudėties teisėtumo kontrole.
- 54 Šiuo klausimu reikia konstatuoti, kad Lenkijos vyriausybės pateikti argumentai iš esmės susiję su Sąjungos teisės nuostatų, dėl kurių pateiktas pirmasis klausimas, taikymo sritimi, taigi ir jų aiškinimu, taip pat galimu šių nuostatų poveikiu, visų pirma atsižvelgiant į šios teisės viršenybę. Taigi tokie su pateikto klausimo esme susiję argumentai iš esmės negali lemti šio klausimo nepriimtino (šiuo klausimu žr. 2021 m. spalio 6 d. Sprendimo *W.Ż. (Aukščiausiojo Teismo išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – Skyrimas)*, C-487/19, EU:C:2021:798, 90 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

- 55 Galiausiai, ketvirta, Lenkijos vyriausybė, Liublino apygardos prokuratūra ir Varšuvos apygardos prokuratūra tvirtina, kad prašymuose priimti prejudicinį sprendimą nėra informacijos, nurodytos Procedūros reglamento 94 straipsnyje. Šiuose prašymuose juos pateikęs teismas neapibrėžė nei pagrindinių bylų dalyko, nei reikšmingų faktinių aplinkybių, taip pat neišdėstė (bent jau glaustai) faktų, kuriais grindžiami prejudiciniai klausimai.
- 56 Be to, prašymai priimti prejudicinį sprendimą nėra pakankamai motyvuoti, visų pirma kiek tai susiję su priežastimis, kodėl buvo pasirinktos prašomos išaiškinti Sąjungos teisės nuostatos, ir tuo, kad yra ryšys tarp šių nuostatų ir pagrindinėse bylose taikytinų nacionalinės teisės normų. Prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas tik pacitavo Sąjungos teisės nuostatas ir glaustai nurodė kai kurių šių nuostatų išaiškinimą, tačiau nenagrinėjo nei jų tarpusavio sąsajų, nei įvairių prašomų išaiškinti normų svarbos priimant sprendimus pagrindinėse bylose.
- 57 Šiuo klausimu iš šio sprendimo 5–14 ir 16–19 punktuose pateiktos informacijos matyti, kad prašymuose priimti prejudicinį sprendimą, patikslintuose juos pateikusiam teismui atsakius į Teisingumo Teismo jam pateiktą prašymą pateikti informacijos, yra visa būtina informacija, be kita ko, susijusi su nacionalinės teisės nuostatų, kurios nagrinėjamu atveju gali būti taikomos, turiniu, priežastimis, dėl kurių prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas kreipėsi į Teisingumo Teismą dėl šio sprendimo 39 punkte nurodytų nuostatų išaiškinimo, ir to teismo nustatyta šių nuostatų sąsaja su nurodytomis nacionalinės teisės normomis, todėl Teisingumo Teismas gali priimti sprendimą dėl pirmojo klausimo.
- 58 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, reikia konstatuoti, kad pirmasis klausimas yra priimtinas.

Dėl esmės

- 59 Pagal ESS 19 straipsnį, kuriame sukonkretinta ESS 2 straipsnyje įtvirtinta teisinės valstybės vertybė, nacionaliniai teismai ir Teisingumo Teismas turi pareigą užtikrinti visapusišką Sąjungos teisės taikymą visose valstybėse narėse, taip pat teisės subjektams pagal šią teisę suteikiamą teisminę gynybą (2021 m. kovo 2 d. Sprendimo *A.B. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo teisėjų skyrimas – Skundas)*, C-824/18, EU:C:2021:153, 108 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 60 Siekdamos šio tikslo, kaip nurodyta ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje, valstybės narės turi numatyti teisių gynimo priemones ir procedūras, kad užtikrintų teisės subjektams jų teisės į veiksmingą teisminę gynybą laikymąsi Sąjungos teisei priklausančiose srityse (2021 m. kovo 2 d. Sprendimo *A.B. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo teisėjų skyrimas – Skundas)*, C-824/18, EU:C:2021:153, 109 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 61 Kaip matyti iš suformuotos jurisprudencijos, Sąjungos teisėje teisės subjektams numatytų teisių veiksmingos teisminės gynybos principas, į kurį daroma nuoroda ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje, yra bendrasis Sąjungos teisės principas, kylantis iš valstybėms narėms bendrų konstitucinių tradicijų, kuris įtvirtintas 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 ir 13 straipsniuose ir patvirtintas Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 47 straipsnyje (2021 m. kovo 2 d. Sprendimo *A.B. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo teisėjų skyrimas – Skundas)*, C-824/18, EU:C:2021:153, 110 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

- 62 Dėl ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos dalykinės taikymo srities pažymėtina, kad ši nuostata taikoma „Sąjungos teisei priklausančiose srityse“, neatsižvelgiant į aplinkybes, kuriomis valstybės narės įgyvendina šią teisę, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį (2021 m. kovo 2 d. Sprendimo *A.B. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo teisėjų skyrimas – Skundas)*, C-824/18, EU:C:2021:153, 111 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 63 Pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą kiekviena valstybė narė turi, be kita ko, užtikrinti, kad institucijos, priskirtos prie jos teisių gynimo priemonių Sąjungos teisei priklausančiose srityse sistemos kaip „teismai“, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę, ir dėl to galinčios priimti sprendimus dėl Sąjungos teisės taikymo ar aiškinimo, atitiktų veiksmingos teisminės gynybos reikalavimus (2021 m. spalio 6 d. Sprendimo *W.Ž. (Aukščiausiojo Teismo išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – Skyrimas)*, C-487/19, EU:C:2021:798, 104 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 64 Nagrinėjamu atveju neginčijama, kad Lenkijos bendrosios kompetencijos teismams, tarp kurių yra apygardos teismai, kaip antai *Sąd Okręgowy w Warszawie* (Varšuvos apygardos teismas), gali tekti priimti sprendimus dėl klausimų, susijusių su Sąjungos teisės taikymu ar aiškinimu, ir kad pagal Sąjungos teisę jie, kaip „teismai“, priskiriami prie Lenkijos teisių gynimo priemonių „Sąjungos teisei priklausančiose srityse“ sistemos, kaip tai suprantama pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, todėl šie teismai turi atitikti veiksmingos teisminės gynybos reikalavimus (šiuo klausimu žr. 2021 m. spalio 6 d. Sprendimo *W.Ž. (Aukščiausiojo Teismo išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – Skyrimas)*, C-487/19, EU:C:2021:798, 106 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 65 Siekiant užtikrinti, kad tokie teismai galėtų garantuoti veiksmingą teisminę gynybą, kaip reikalaujama pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, itin svarbu, kad jie išliktų nepriklausomi, kaip tai patvirtinta Chartijos 47 straipsnio antroje pastraipoje, kurioje, be kitų su pagrindine teise į veiksmingą gynybą susijusių reikalavimų, numatytas reikalavimas užtikrinti teisę į tai, kad būtų išnagrinėtų „nepriklausomas“ teismas (2021 m. spalio 6 d. Sprendimo *W.Ž. (Aukščiausiojo Teismo išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – Skyrimas)*, C-487/19, EU:C:2021:798, 107 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 66 Kaip ne kartą pabrėžė Teisingumo Teismas, šis teismų nepriklausomumo reikalavimas, kuris yra neatsiejamas nuo teismo paskirties, yra teisės į veiksmingą teisminę gynybą ir pagrindinės teisės į teisingą bylos nagrinėjimą esmė, o ši teisė ypač svarbi, nes yra visų teisių, kurias teisės subjektai turi pagal Sąjungos teisę, apsaugos ir valstybių narių bendrų vertybių, nurodytų ESS 2 straipsnyje, tarp jų teisinės valstybės vertybės, išsaugojimo garantas (2021 m. spalio 6 d. Sprendimo *W.Ž. (Aukščiausiojo Teismo išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – Skyrimas)*, C-487/19, EU:C:2021:798, 108 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 67 Remiantis suformuota jurisprudencija, norint užtikrinti pagal Sąjungos teisę reikalaujamas nepriklausomumo ir nešališkumo garantijas, būtina, kad egzistuotų taisyklės, be kita ko, dėl teismo sudėties, teisėjų skyrimo, įgaliojimų trukmės ir nusišalinimo, nušalinimo ir atšaukimo priežasčių, kad teisės subjektams nekiltų jokių pagrįstų abejonių dėl to, ar teismui nedaro įtakos išorės veiksniai, ir dėl jo neutralumo, kai susikerta interesai (2021 m. spalio 6 d. Sprendimo *W.Ž. (Aukščiausiojo Teismo išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – Skyrimas)*, C-487/19, EU:C:2021:798, 109 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

- 68 Vadovaujantis valdžių padalijimo principu, būdingu teisinės valstybės veikimui, visų pirma turi būti užtikrintas teismų nepriklausomumas nuo įstatymų leidžiamosios ir vykdomosios valdžios (2021 m. spalio 6 d. Sprendimo *W.Ż. (Aukščiausiojo Teismo išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – Skyrimas)*, C-487/19, EU:C:2021:798, 127 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 69 Šiuo aspektu svarbu, kad teisėjai būtų apsaugoti nuo išorinės įtakos ar spaudimo, kurie gali kelti grėsmę jų nepriklausomumui. Teisėjų statusui ir teisėjų pareigoms taikomos taisyklės visų pirma turi leisti užkirsti kelią ne tik bet kokiai tiesioginei įtakai, daromai teikiant nurodymus, bet ir netiesioginei įtakai, galinčiai pakreipti atitinkamų teisėjų sprendimus kuria nors linkme, ir pašalinti jų nepriklausomumo ar nešališkumo nebuvimo regimybę, galinčią pakenkti teisės subjektų pasitikėjimui teismais, kuris būtinas demokratinėje visuomenėje ir teisinėje valstybėje (2021 m. spalio 6 d. Sprendimo *W.Ż. (Aukščiausiojo Teismo išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – Skyrimas)*, C-487/19, EU:C:2021:798, 110 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 70 Nagrinėjamu atveju prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonių dėl to, ar valstybės narės teisingumo ministras gali, pirma, pagal viešai nepaskelbtus kriterijus terminuotai arba neterminuotai deleguoti teisėją į kitą baudžiamųjų bylų teismą ir, antra, bet kada nemotyvuotu sprendimu atšaukti šį delegavimą, neatsižvelgiant į tai, ar tas delegavimas yra terminuotas, ar ne.
- 71 Šiuo klausimu, kaip priminta šio sprendimo 67 punkte, reikia pažymėti, kad, norint užtikrinti pagal Sąjungos teisę reikalaujamas teismų, kuriems gali tekti priimti sprendimą dėl šios teisės taikymo ar aiškinimo, nepriklausomumo ir nešališkumo garantijas, būtina, kad egzistotų taisyklės, be kita ko, dėl teismo sudėties, teisėjų skyrimo, įgaliojimų trukmės ir atšaukimo priežasčių, kad teisės subjektams nekiltų jokių pagrįstų abejonių dėl to, ar teismui nedaro įtakos išorės veiksniai, ir dėl jo neutralumo, kai susikerta interesai. Tokios taisyklės neišvengiamai apima taisykles, susijusias su teisėjų delegavimu, nes, kaip ir Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 77 straipsnio nuostatos, šios taisyklės gali turėti įtakos tiek bylų nagrinėjančio teismo sudėčiai, tiek tokių deleguotųjų teisėjų įgaliojimų trukmei ir jose numatyta galimybė atšaukti vieno ar kelių teisėjų delegavimą.
- 72 Žinoma, valstybės narės gali nustatyti tokią sistemą, pagal kurią teisėjai tarnybos interesais gali būti laikinai deleguojami iš vieno teismo į kitą (šiuo klausimu žr. 2011 m. spalio 25 d. EŽTT sprendimo *Richert prieš Lenkiją*, CE:ECHR:2011:1025JUD005480907, 44 punktą ir 2012 m. kovo 20 d. EŽTT sprendimo *Dryzek prieš Lenkiją*, CE:ECHR:2012:0320DEC001228509, 49 punktą).
- 73 Vis dėlto nepriklausomumo reikalavimo laikymasis reiškia, kad teisėjų delegavimą reglamentuojančios taisyklės turi užtikrinti reikalaujamas nepriklausomumo ir nešališkumo garantijas, kad būtų išvengta bet kokio pavojaus, kad toks delegavimas bus naudojamas kaip politinės teismo sprendimų turinio kontrolės priemonė (pagal analogiją žr. 2021 m. gegužės 18 d. Sprendimo *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ ir kt.*, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 ir C-397/19, EU:C:2021:393, 198 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 74 Būtent prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atsižvelgdamas į visus šio sprendimo 59–73 punktuose primintus principus ir atlikęs būtinus vertinimus, turės priimti galutinį sprendimą dėl to, ar visos sąlygos, kuriomis teisingumo ministras gali deleguoti teisėją į aukštesnės instancijos teismą ir atšaukti šį delegavimą, yra tokios, kad būtų galima daryti išvadą, jog delegavimo laikotarpiu neužtikrinamos šių teisėjų nepriklausomumo ir nešališkumo garantijos (pagal analogiją žr. 2021 m. spalio 6 d. Sprendimo *W.Ż. (Aukščiausiojo Teismo išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – Skyrimas)*, C-487/19, EU:C:2021:798, 131 punktą).

- 75 Pagal SESV 267 straipsnį Teisingumo Teismas turi įgaliojimus ne taikyti Sąjungos teisės nuostatas konkrečiam atvejui, o tik priimti sprendimą dėl Sutarčių ir Sąjungos institucijų priimtų teisės aktų aiškinimo, visų pirma pagal turimą bylos medžiagą pateikdamas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiai teismui Sąjungos teisės išaiškinimo gaires, kurios jam galėtų būti naudingos vertinant vienos ar kitos šios teisės nuostatos poveikį (šiuo klausimu žr. 2021 m. spalio 6 d. Sprendimo *W.Ż. (Aukščiausiojo Teismo išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – Skrymas)*, C-487/19, EU:C:2021:798, 132 ir 133 punktus ir nurodytą jurisprudenciją).
- 76 Šiuo klausimu pažymėtina, jog tai, kad pagal Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 77 straipsnio 1 dalį teisingumo ministras gali deleguoti teisėją į kitą teismą vykdyti teisminių ar administracinių funkcijų tik gavęs šio teisėjo sutikimą, yra svarbi procedūrinė garantija.
- 77 Vis dėlto dėl Lenkijos teisės normų, reglamentuojančių teisėjų delegavimą, ir sąlygų, kuriomis teisėjai buvo deleguoti į *Sąd Okręgowy w Warszawie* (Varšuvos apygardos teismas), prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo kelias aplinkybes, kuriomis, kaip jis mano, teisingumo ministras gali daryti įtaką šiems teisėjams, todėl gali kilti abejonių dėl jų nepriklausomumo.
- 78 Pirma, kaip nurodė prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kriterijai, kuriuos taiko teisingumo ministras deleguodamas teisėjus, nėra vieši. Be to, teisingumo ministras turi įgaliojimus bet kada atšaukti tokį delegavimą, nors kriterijai, galimai ribojantys šiuos įgaliojimus, nėra žinomi ir tokio sprendimo motyvai nenurodomi.
- 79 Siekiant išvengti savivalės ir galimybių manipuluoti, sprendimas dėl teisėjo delegavimo ir sprendimas dėl šio delegavimo atšaukimo, ypač kai deleguojama į aukštesnės instancijos teismą, turi būti priimti remiantis iš anksto žinomais kriterijais ir tinkamai motyvuoti.
- 80 Antra, iš Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 77 straipsnio 4 dalies matyti, kad teisingumo ministras gali atšaukti teisėjo delegavimą, neatsižvelgiant į tai, ar šis delegavimas yra terminuotas, ar ne, o tuo konkrečiu atveju, kai teisėjas buvo deleguotas terminuotai, atšaukti galima net iš anksto neįspėjus. Taigi pagal šią nuostatą teisingumo ministrui leidžiama bet kada nuspręsti atšaukti deleguotąjį teisėją. Toje nuostatoje taip pat nenumatyta konkrečių delegavimo atšaukimo sąlygų.
- 81 Taigi teisingumo ministro turima galimybė bet kada atšaukti teisėjo delegavimą, ypač kai deleguojama į aukštesnės instancijos teismą, gali sudaryti teisės subjektui įspūdį, kad jo bylą nagrinėjančio deleguotojo teisėjo vertinimui turi įtakos nuogąstavimas, kad delegavimas bus atšauktas.
- 82 Be to, dėl šios galimybės bet kada ir be viešai žinomos priežasties atšaukti teisėjo delegavimą deleguotasis teisėjas gali manyti turįs pareigą pateisinti teisingumo ministro lūkesčius, dėl to patiems teisėjams gali susidaryti įspūdis, kad jie yra „pavaldūs“ teisingumo ministrui, o tai nesuderinama su teisėjų nepašalinamumo principu.
- 83 Galiausiai, teisėjo delegavimo atšaukimas be jo sutikimo gali sukelti šiam teisėjui panašių padarinių kaip drausminė nuobauda, todėl pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą tokios priemonės taikymo tvarka turi užtikrinti, kad bus išvengta bet kokio pavojaus, kad tokia tvarka bus naudojama kaip politinės teismo sprendimų turinio kontrolės priemonė, o tai visų pirma reiškia, kad ta priemonė gali būti ginčijama teisme laikantis procedūros, visapusiškai garantuojančios

Chartijos 47 ir 48 straipsniuose įtvirtintas teisės (šiuo klausimu žr. 2021 m. spalio 6 d. Sprendimo *W.Ż. (Aukščiausiojo Teismo išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – Skyrimas)*, C-487/19, EU:C:2021:798, 115 ir 118 punktus).

- 84 Trečia, kaip priminta šio sprendimo 80 punkte, atšaukdamas teisėjo delegavimą teisingumo ministras gali priimti teisėjų kolegijos sudėčiai poveikį darantį sprendimą; pagal Prokuratūros įstatymo 1 straipsnio 2 dalį tas pats ministras taip pat eina generalinio prokuroro pareigas ir eidamas šias pareigas pagal šio įstatymo 13 straipsnio 2 dalį vadovauja, be kita ko, bendrosios kompetencijos prokurorams. Taigi konkrečioje baudžiamojoje byloje teisingumo ministras turi įgaliojimus kontroliuoti tiek bendrosios kompetencijos prokurorą, tiek deleguotuosius teisėjus, o tai gali sukelti teisės subjektams pagrįstų abejonių dėl šių deleguotųjų teisėjų nešališkumo nagrinėjant tokią bylą.
- 85 Ketvirta, iš prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo pateiktos informacijos matyti, kad deleguotieji teisėjai, kurie įeina į pagrindines bylas nagrinėjančių teisėjų kolegijų sudėtį, tuo pačiu metu toliau eina prieš juos deleguojant vykdytas įgaliotinio drausmės klausimais pavaduotojų pareigas, o šis įgaliotinis yra subjektas, kuriam pavesta tirti, atitinkamu atveju vadovaujant teisingumo ministrui, drausmės bylas, kurios gali būti iškeltos teisėjams (šiuo klausimu žr. 2021 m. liepos 15 d. Sprendimo *Komisija / Lenkija (Teisėjams taikoma drausmės tvarka)*, C-791/19, EU:C:2021:596, 233 punktą).
- 86 Kaip iš esmės taip pat pažymėjo generalinis advokatas išvados 190 punkte, tai, kad tas pats asmuo vienu metu gali eiti deleguotojo teisėjo ir įgaliotinio drausmės klausimais pavaduotojo pareigas, atsižvelgiant į tai, kad pagal Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 112 straipsnį įgaliotinio drausmės klausimais pavaduotojus taip pat skiria teisingumo ministras, gali sukelti teisės subjektams pagrįstų abejonių dėl to, ar kitiems atitinkamų teisėjų kolegijų nariams nedaro įtakos išorės veiksniai, kaip tai suprantama pagal šio sprendimo 67 ir 68 punktuose primintą jurisprudenciją, nes šie nariai gali nuogąstauti, kad deleguotasis teisėjas dalyvaus jiems iškeltose drausmės bylose.
- 87 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, kad iš šio sprendimo 76–86 punktuose nurodytų aplinkybių (vertinamų kartu) galima daryti išvadą, kad teisingumo ministras, kuris taip pat yra generalinis prokuroras, turi įgaliojimus pagal kriterijus, kurių oficialiai negalima sužinoti, deleguoti teisėjus į aukštesnės instancijos teismus ir bet kada nemotyvuotu sprendimu atšaukti jų delegavimą, todėl delegavimo laikotarpiu neužtikrinamas šių teisėjų nepriklausomumas ir kitos garantijos, kurios teisėjui paprastai turėtų būti užtikrintos teisinėje valstybėje, tačiau šiuo klausimu galutinį vertinimą turi atlikti prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Tokie įgaliojimai negali būti pripažinti suderinamais su pareiga laikytis nepriklausomumo reikalavimo, kaip nurodyta šio sprendimo 73 punkte primintoje jurisprudencijoje.
- 88 Be to, dėl nekaltumo prezumpcijos, į kurią daroma nuoroda Direktyvos 2016/343 22 konstatuojamojoje dalyje ir 6 straipsnyje, kurie taip pat nurodyti pirmajame prejudiciniame klausime, pažymėtina, kad ji reiškia, jog sprendamas kaltinamojo baudžiamosios atsakomybės klausimą teismas turi būti nešališkas ir neturėti išankstinės nuomonės. Taigi teisėjų nepriklausomumas ir nešališkumas yra esminės nekaltumo prezumpcijos užtikrinimo sąlygos.
- 89 Nagrinėjamu atveju atrodo, kad tokiomis aplinkybėmis, kokios yra šio sprendimo 87 punkte nurodytos pagrindinėse bylose susiklosčiusios aplinkybės, gali būti pakenkta teisėjų nepriklausomumui ir nešališkumui, taigi ir nekaltumo prezumpcijai.

- 90 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti: ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, siejama su ESS 2 straipsniu, ir Direktyvos 2016/343 6 straipsnio 1 ir 2 dalys turi būti aiškinamos taip, kad pagal jas draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias valstybės narės teisingumo ministras, remdamasis viešai nepaskelbtais kriterijais, gali, pirma, terminuotai arba neterminuotai deleguoti teisėją į aukštesnės instancijos baudžiamųjų bylų teisimą ir, antra, bet kada nemotyvuotu sprendimu atšaukti šį delegavimą, neatsižvelgiant į tai, ar tas delegavimas yra terminuotas, ar ne.

Dėl antrojo–ketvirtojo klausimų

- 91 Antruoju klausimu prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar veiksmingos teisminės gynybos reikalavimai, tarp jų teismų nepriklausomumo reikalavimas, ir nekaltumo prezumpcijos reikalavimai būtų pažeisti dėl to, kad, jeigu nuosprendžiai, kurie bus priimti pagrindinėse bylose, kasacine tvarka būtų apskūsti *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas), tokie kasaciniai skundai galėtų būti priskirti teisėjui, paskirtam eiti pareigas remiantis NTT siūlymu. Trečiuoju klausimu jis iš esmės siekia išsiaiškinti, kokie būtų šių būsimų nuosprendžių teisiniai padariniai, jeigu juos priimtų teisėjų kolegija, kurios sudėtyje yra vienas ar keli teisingumo ministro deleguoti teisėjai ir, jeigu būtų pateiktas kasacinis skundas, kokie būtų *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) sprendimo, priimto dalyvaujant NTT siūlymu paskirtam teisėjui, teisiniai padariniai. Ketvirtuoju klausimu prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar aplinkybė, kad atitinkamas teismas priėmė kaltinamajam palankų ar nepalankų sprendimą, gali turėti įtakos atsakant į trečiąjį klausimą.
- 92 Kadangi šių klausimų priimtinumą ginčija Lenkijos vyriausybė, Liublino apygardos prokuratūra, Varšuvos apygardos prokuratūra ir Europos Komisija, reikia priminti, kad Teisingumo Teismas gali atsisakyti priimti sprendimą dėl nacionalinio teismo pateikto prejudicinio klausimo, tik jeigu akivaizdu, kad prašomas Sąjungos teisės nuostatos išaiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinėje byloje nagrinėjamo ginčo aplinkybėmis ar dalyku, jeigu problema hipotetinė arba Teisingumo Teismas neturi informacijos apie faktines ir teises aplinkybes, būtinos tam, kad naudingai atsakytų į jam pateiktus klausimus (2018 m. gruodžio 10 d. Sprendimo *Wightman ir kt.*, C-621/18, EU:C:2018:999, 27 punktą ir jame nurodyta jurisprudenciją).
- 93 Nagrinėjamu atveju pateikti antrasis–ketvirtasis klausimai yra visiškai hipotetiniai, nes juose daroma prielaida, kad *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) turės būti pateiktas kasacinis skundas dėl nuosprendžių, kurie bus priimti pagrindinėse bylose. Be to, kadangi trečiasis ir ketvirtasis klausimai susiję su šių nuosprendžių teisiniais padariniais, Teisingumo Teismas neturi informacijos apie faktines ir teises aplinkybes, būtinos tam, kad naudingai atsakytų į šiuos klausimus, nes prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nepatiksline, kuo toks atsakymas gali būti reikšmingas sprendimams, kuriuos jis turi priimti pagrindinėse bylose.
- 94 Vadinas, antrasis–ketvirtasis prejudiciniai klausimai yra nepriimtini.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 95 Kadangi šis procesas pagrindinių bylų šalims yra vienas iš etapų prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamose bylose, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, siejama su ESS 2 straipsniu, ir 2016 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2016/343 dėl tam tikrų nekaltumo prezumpcijos ir teisės dalyvauti nagrinėjant baudžiamąją bylą teisme aspektų užtikrinimo 6 straipsnio 1 ir 2 dalys turi būti aiškinamos taip, kad pagal jas draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias valstybės narės teisingumo ministras, remdamasis viešai nepaskelbtais kriterijais, gali, pirma, terminuotai arba neterminuotai deleguoti teisę į aukštesnės instancijos baudžiamųjų bylų teismą ir, antra, bet kada nemotyvuotu sprendimu atšaukti šį delegavimą, neatsižvelgiant į tai, ar tas delegavimas yra terminuotas, ar ne.

Parašai.